
Notes sobre flora i fauna

Antoni Comellas

*Secció de Ciències Naturals
del Centre Excursionista
de Terrassa*

Resum

Es recullen diverses cites, pròpies i alienes, sobre la distribució d'algunes espècies, principalment botàniques, algunes no citades anteriorment, d'altres poc conegudes i d'altres amb cites antigues.

Paraules clau

Campanula rotundifolia, Centaurea jacea, Cytinus hypocistis, Cytinus ruber, Dryopteris filix-mas, Hypericum tetrapterum, Jasminum fruticans, Lycopus europaeus, Mentha aquatica, Molinia coerulea, Polystichum aculeatum, Quercus suber, Rhamnus saxatilis, Scorzonera laciniata, Scrophularia auriculata, Senecio viscosus, Tanacetum vulgare, Teucrium pyrenaicum, Thymelaea hirsuta, Thymelaea pubescens, Tragopogon dubius

Resumen

Notas sobre flora y fauna

Se recogen varias citas, propias y ajenas, sobre la distribución de algunas especies, principalmente botánicas, algunas no citadas con anterioridad, otras poco conocidas y otras con citas antiguas.

Palabras clave

Campanula rotundifolia, Centaurea jacea, Cytinus hypocistis, Cytinus ruber, Dryopteris filix-mas, Hypericum tetrapterum, Jasminum fruticans, Lycopus europaeus, Mentha aquatica, Molinia coerulea, Polystichum aculeatum, Quercus suber, Rhamnus saxatilis, Scorzonera laciniata, Scrophularia auriculata, Senecio viscosus, Tanacetum vulgare, Teucrium pyrenaicum, Thymelaea hirsuta, Thymelaea pubescens, Tragopogon dubius

Abstract

Notes on flora and fauna

A number of references, ours and from outside, have been collected about the distribution of some species, mainly botanical, some not referred to before, others little known and others with old references.

Keywords

Campanula rotundifolia, Centarea jacea, Cytinua hypocistis, Cytinus ruber, Dryopteris filix-mas, Hypericum tetrapterum, Jasminum fruticans, Lycopus europaeus, Mentha aquatica, Molinia coerulea, Polystichum aculeatum, Quercus suber, Rhamus saxatilis, Scorzonera laciniata, Scrophularia auriculata, Senecio viscosus, Tanacetum vulgare, Teucrium pyrenaicum, Thymelaea hirsuta, Thymelaea pubescens, Tragopogon dubius

Introducció

Es consigna la distribució de diverses espècies, principalment botàniques, algunes encara poc conegudes, d'altres més citades, amb la finalitat de millorar el coneixement sobre el seu estatus i la seva distribució. S'indica la quadrícula UTM DG d'1 x 1 km aproximadament.

Acer monspessulanum L. Auró negre

Grup d'exemplars a les Refardes (1619), al torrent del Parrac (1514), i exemplars comptats al torrent Vendranes (1107), la Roureda (1515), serra Llarga (1408), els Caus de Mura (1616), vers Sot de la Bota (1712), Fogaroses (1813) i vers Mura (1517, 1317), on abunda localment.

Agrimonia eupatoria L. ssp. *eupatoria*. Serverola

Vers Sot de la Bota (1612), vall d'Horta (1914), torrent Mitger (1605), torrent Vendranes (1207), les Refardes (1619, 1718), Santa Agnès (1811) i vers Caus de Mura (1516).

Ampelodesmos mauritanica (Poiret) D. et Sch. Càrritx

A algunes cites ja conegudes del massís, cal afegir una mata a dalt de Can Candi (1706) i un peu al turó dels Rossos (1907).

Andryala ragusina L. Llongera

Cadevall ja la citava en la *Flora del Vallès* a la riera de les Arenes. S'hi pot trobar a rodals, des de Terrassa a Matadepera, a la torre de l'Àngel i fins a la Barata (1805, 1806, 1706, 1707, 1609, 1610, 1510).

També vista al principi del camí dels Monjos (1809), a la riera Seca, al Dalmau (2011-2111), ja citada per Bolòs (1950), i a la riera de Gaià a l'altura de Can Font (1504).

Anthriscus sylvestris (L.) Hoffm.

A la vora de la riera de les Arenes (1512), a l'altura de coll Prunera.

Apium nodiflorum (L.) Lag. Créixens bords

A part de les cites de la font de la Portella (CADEVALL, 1913) i la font de la Pola (HERNÁNDEZ, 1993), es troba a la riera de Nespres (1616, 1516, 1317), a les fonts de Rellinars (1010) i de Carlets (1009), i vers la font de Conill (1209), del torrent del Llac Petit (1605, 1506). També a la riera de Gaià (1505) i a la vall d'Horta (1914, 2014).

Aristolochia pistolochia L. Aristolòquia

Cal afegir la seva presència a la banda de les Refardes, al nord i sud de la carretera de Lligabosses (1619), i als vessants del torrent del Parrac (1514) (vist amb altres membres de la Secció de Ciències Naturals).

Barlia robertiana (Loisel.) Reuter

A les cites que aquests últims anys hi han hagut de l'àrea de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, cal afegir la cita següent: Terrassa, erms sobre Can Boada (1503) amb diversos exemplars en flor pel març. Terrassa, vorada de bosc a Can Casanoves (1899).

Bellis sylvestris Cirillo

Cal afegir la seva presència al puig de la Bauma (1316).

Bidens frondosa L.

Es troba present a la riera de Rellinars, a la zona de les fonts i riera amunt (1009, 1010) i a la vall d'Horta (2014).

Bidens subalternans DC.

Trobada al camí de la Fontalba a les Pedritxes (1607) i a la riera de les Arenes en diversos punts (1805, 1706, 1707, 1708).

Briza media L. ssp. *media*

Torrent de les Vendranes, vers els Bullidors (1107).

Bryonia cretica L. ssp. *dioica* (Jacq.) Tutin

Riera de Gaià de Can Font al pantà (1504, 1505), riera de les Arenes (1708, 1610), riera de Nespres (1417), riera Seca i del Dalmau (1911, 2012, 2111).

Bupleurum prealtum L. Inflabous alt

Uns pocs peus a l'arenys dels Caus del Guitard (1407).

Bupleurum rigidum L. Orella de llebre

Espècie que deu ser més comuna del que les cites ja conegudes ens indiquen.

Trobada al torrent de la font de Conill (1109), torrent de les Vendranes (1207), de la font Tartana a turó Rossos (1907) i a les serres del Gall i Pi Bonic (1408) i de les Refardes (1619).

Calicotome spinosa (L.) Link

Comuna a les zones silícies de les Pedritxes i del Girbau, peus comptats al camí de la Senyora (1810), de la Castellassa a coll Llarg (1910), vers el puig Codina (1509), serra del Pi Bonic (1408), serra Llarga (1308), carena Teixonerres (1612) i riera de les Arenes vers torre de l'Àngel (1609).

Calystegia sepium (L.) R.Br. Corretjola gran

Riera de Nespres, vers Mura (1517).

Campanula rotundifolia L. ssp. *catalanica* var. *catalanica*

Hi ha una cita de la canal de Santa Agnès (ARNAU, 1992) recollida per Hernández (1993). Planta bastant polimorfa. Floreix entre juliol i octubre.

Localitzada la seva presència, peus escassos, en herbeis humits i marges terrossos, al nord de les Refardes (1619) i al torrent de les Vendranes (1107, 1207), marge prop de la font d'Estenalles (1614) i camí vers Caus de Mura (1516). A la vall d'Horta (1914), caldrà confirmar-la, ja que no hem pogut veure les fulles basals.

Cardamine impatiens (L.) Creixenet de verneda

Riera de la vall d'Horta (1914).

Carduncellus monspelliensis All. Escanyabocs

Carena de Sant Llorenç, prop del coll d'Eres (1713).

Carex pendula Huds.

Maturana (1977) la citava del mas Guitart, font Alba, font Flàvia i font del Saüc. Anotada del llac Petit (1605), font del Troncó (1507), torrent Mitger (1605), Can Guitart (1495), font de la Teula (1404) i font de la Cirera (1306). Font del Llimac (1407), riera de Nespres vers Mura (1417) i confluència riera Seca i Dalmau (2012).

Carlina acanthifolia All. ssp. *cynara* (Pourret ex Duby) Rouy
Carlina vera

Composta de les zones montanes. A.M. Hernández (1993) recull diverses citacions bibliogràfiques antigues. Cadevall (1897) la citava de «Sant Llorenç, hacia la Mata», el mateix Cadevall (1913-1937) la citava vers la cova Simanya, i Font Quer (1914) del Montcau. Joan Solà (1935) en la *Guia monogràfica de Sant Llorenç del Munt* escriu: «trobem la carlina, del turó del mateix nom, al bell damunt de la Barata, que és ben abundant per la Mola i la Flàvia» sense detallar de quina carlina es tracta. Maturana (1977) recull també les cites de Cadevall. Josep Maria Faura i Ubach (1993) escriu: «Cal esmentar com a planta desapareguda la carlina que dona nom al turó més alt de la serra del Pou i que, a principi de segle, encara es trobava vers els 900 metres d'altitud a l'Obac i a la Mata, i que els herbolaris i excursionistes extingiren». Vet aquí, doncs, una espècie documentada com a extingida a les primeres dècades del segle xx.

Castanea sativa Mill.

Aquest arbre estava citat de la Barata (CADEVALL, 1897) i de l'obaga d'en Tropes (SOLÀ, 1924). Observats diversos rebrots a la zona cremada de l'Escaiola (1609) i un peu gros amb diverses besses al torrent del Collet Estret (1510).

Centaurea calcitrapa L. Obriülls

Riera de les Arenes a Terrassa i Matadepera (1804, 1806, 1706, 1708), Mura (1417), riera de Gaià vers Can Font (1504) i coll d'Estenalles (1613).

Centaurea collina L. Capferrada

Camp vers les Refardes (1718), vers els Caus de Mura (1516), torrent de les Vendranes vers els Bullidors (1107) i vall d'Horta (1914).

Centaurea jacea L. ssp. *vinyalsii* (Senn.) Bolòs, Nuet, Panareda

Centàurea de bràctees papiràcies, abunda localment a la zona de les Refardes (1619-1718) i més escassa al torrent de les Vendranes (1107, 1007). Se citava del Bages.

Centaurea linifolia L.

Citada del Bages per Cadevall en *Flora de Catalunya*, apareix al camí del puig de la Bauma i a la roca Picarda (1316), camí vers els Caus de Mura (1516), també a la carena del Teix (1207) i a Rellinars vers el Planet (0809).

Centaurea paniculata L. ssp. *hanrii* (Jord) Rouy

Tots els peus vistos semblen pertànyer a aquesta subespècie.

Els Caus del Guitart (1407), vores riera de les Arenes (1609, 1511), pista torrent Vendranes (1107), pista torrent font Conill (1109), pista vers Caus de Mura (1516), pista a les Refardes (1619), vores riera Seca i Dalmau (2011, 2012, 2111, 1911), entre la Casanova i la Casavella de l'Obac (1208) i vall d'Horta (2013).

Centaurea scabiosa L. ssp. *scabiosa*. Gratabous

Vers les Refardes (1718), camí als Caus de Mura (1516).

Cephalaria leucantha (L.) Roemer et Schultes

Riera de les Arenes (1511) vers coll Prunera.

Ceratonlia siliqua L. Garrofer

Un peu a tocar del castell de Castellbell i el Vilar (Bages).

Un altre peu continua encara dempeus al camí de Can Candi a Matadepera (1806).

Cirsium eriophorum (L.) Scop. Cardigassa

Coll d'Estenalles (1613), les Refardes (1718) i pista vers Caus de Mura (1516).

Cistus crispus L. Estepa crespa

Vers el turó del Llop (Castellar del Vallès) (2106, 2107).

Cornus sanguinea L.

Espècie de boscos i bardisses montanes. Els Caus de Mura (1616), font de l'Era a Mura (1517), riera de Nespres (1417, 1516, 1118), les Refardes (1718, 1619), la Roureda (1615), coll d'Estenalles (1613, 1614), torrent de les Vendranes (1207), Sot de la Calçada (1713), riera de Rellinars (1010), Sot de l'Infern (1314), vall d'Horta (1914, 2014) i riera Seca (2012).

Coronilla scorpioides (L.) Koch

Serra Llarga (1308).

Corylus avellana L. Avellaner

Torrent de la font de la Teula (1404), font Cirera (1306), vers Can Guitart (1405), riera Seca i del Dalmau (2011, 2012, 1911, 1912), nord del coll d'Estenalles (1613), torrent de Cantarelles i de Collet Estret (1511), font Flàvia (1712), canal de la Coca (1614) i Fogaroses (1813).

Cytinus hypocistis (L.) ssp. *hypocistis*

Parasita *Cistus monspeliensis* i *C. borrelieri*. Camí font Cirera (DG1406), de Fàtima a la Moleta (DG 1705-1706), plans de Can Garrigosa (DG1609), la Barata (DG 1510-1511), camí Estepar (DG 1309) i camí ral a Roca Salvatge (DG 1310).

Cytinus ruber (Fourr.) Komarov

Parasita *Cistus albidus*. No apareix, per ara, parasitant *Cistus crispus*.

Serra Llarga (1308), carena S. Llorenç (1713), torrent Escaiola (1609), Sot de la Bota (1612), la Barata (1510), camí font Cirera (1406), Sallari a coll Boix (1412), de Fàtima a la Moleta (1705, 1706), plans Can Garrigosa (1609), camí Estepar (1309), camí ral a Roca Salvatge (1310) i camí Monjos (1809).

Chelidonium majus L.

Present al puig de la Bauma (1316), a la font de l'Era a Mura (1517), a la vall d'Horta (1914) i a la font de la Portella (1309).

Datura stramonium L. Herba talpera

Riera de les Arenes (1805, 1708) a l'altura de Matadepera i més amunt del torrent del Rajant, vall d'Horta (1914) i Casanova de l'Obac (1208).

Dipsacus fullonum L. Cardó

Present a les Refardes (1718), al torrent Llac Petit (1605) i a la riera de les Arenes en diversos punts, fins a l'altura de coll Prunera (1806, 1706, 1511, 1512), riera Nespres (1417, 1118), vall d'Horta (1914, 2014) i riera Rellinars (1010).

Dorycnium rectum (L.) Ser.

Riera de Gaià, al sud i al nord del pantà de la Xoriguera (1505).

Dryopteris filix-mas (L.) Schott ssp. *filix-mas*. Falguera mascle

Uns pocs peus d'aquesta falguera creixen al Sot de la Calçada a Sant Llorenç (1713). Indret ombrívol i boscós, amb abundant roure martinenc (*Quercus humilis*), til·lers (*Tilia platyphyllos*), trèmols (*Populus tremula*), un peu gros de dues besses de blada de fulla gran (*Acer opalus* ssp. *opalus*) i alguns plançons més petits, alguns exemplars d'auró blanc (*Acer campestre*) i grèvol (*Ilex aquifolium*), entapissat d'heura i amb abundant frare de l'heura (*Orobancha hederæ*), viola silvestre (*Viola sylvestris*) i un peu de trepó candeler (*Verbascum lychnitis*), caracteritzat per les fulles molt poc tomentoses i filaments estaminals amb pèls blancs. Diversos peus d'epipactis de fulla ampla (*Epipactis helleborine* ssp. *helleborine*) i platantera de dues fulles (*Platanthera bifolia*). Una mica més avall d'aquest indret hi ha un petit plançó de faig (*Fagus sylvatica*), una troballa de Joaquim Pérez i Raventós, consoci del Centre Excursionista de Terrassa.

Ecbalium elaterium (L.) Richard in Bory. Cogombre salvatge

Present als voltants de la masia El Sallés de Rellinars (0711) i en un marge de la població de Mura (1517).

Epilobium hirsutum L.

Present a la riera de Rellinars vers Carlets (1009) i a la riera de Nespres (1616, 1516, 1517, 1417, 1218, 1118, 1317), i al pantà de Refardes (1718), vall d'Horta (2014) i torrent de Vendranes (1107).

Epilobium parviflorum Schreb

Riera Gaià (1505, 1406), vall d'Horta (2014), riera de les Arenes vers coll Prunera (1512), torrent Vendranes (1107), els Caus de Mura (1616), riera de Nespres (1417), fonts de Rellinars (1010), riera de Rellinars (1109) i riera de Refardes (1619, 1718).

Epilobium tetragonum L.

Riera de les Arenes a l'altura de coll Prunera (1512).

Equisetum arvense L.

Pista vers Caus de Mura, escassa (1516).

Equisetum telmateia Ehrh.

Llac Petit (1605), pantà de la Xoriguera (1505), font Cire-ra (1306), font Troncó (1507) i riera de Nespres (1517, 1417, 1118).

Erodium foetidum (L. et Nath) l'Her. ssp. *glandulosum*

Es troba present a diverses codines prop del pou de glaç (1409), collet Estret (1410), de la Pola (1411) i a la Mola (1810).

Eupatorium cannabinum L. ssp. *cannabinum*. Canabassa

Espècie que cal estimar present a tots els llocs propers a rierols, fonts i degotalls. Localitzada, a part de cites ja conegudes, a la font Soleia (1810), font Cirera (1306), riera de les Refardes (1718, 1619), riera de Nespres a Mura (1317, 1417, 1516, 1517, 1616), riera de Gaià (1504, 1505), a les

fonts i riera de Rellinars (1010, 1009, 0910, 1109), torrent font Conill (1209), torrent de les Vendranes (1107, 1207) i torrent Parrac (1514). També a Sot de la Bota (1612) i canal Freda (1811).

Euonymus europaeus L.

Present al Sot de la Calçada (1713), Teixoneres (1612), canal del Llor (1714), obaga Dalmau (1912, 2011, 2012, 1911), canal Freda (1811), Fogaroses (1813), vers cova Si-manya (1714) i al nord del coll d'Estenalles (1613).

Fumana thymifolia (L.) Spach ex Webb. Fumana farigolera Serra Llarga i serra Pi Bonic (1408), carena Teix (1207), turó Esplugu (1212), puig Andreu (1314), torrent Vendranes (1107), riera de les Arenes (1706) i puig Rodó (2112).

Galeopsis ladanum L. ssp. *angustifolia* (Ehrh. ex Hoffm.) Gaud.

Riera de les Arenes des de Terrassa a les Teixoneres (1804, 1805, 1806, 1706, 1707, 1708, 1609, 1610, 1510, 1511, 1512, 1612), i riera Seca i del Dalmau (2111, 2011, 2012, 1911).

Glaucium flavum Crantz. Cascall marí

Riera de les Arenes a Terrassa (1804, 1805).

Helichysum italicum (Roth) Don ssp. *serotinum* (Boiss) Fourn. Sempreviva de fulla estreta

Riera de les Arenes des de Can Torrella fins passada la Barata (1707, 1708, 1609, 1610, 1510). Estava citada de la riera de Gaià, però no s'ha retrobat.

Herniaria glabra L.

Riera de les Arenes (1804, 1806, 1707, 1708, 1609) i riera de Gaià (1504).

Hyosciamus niger L. Herba queixalera

Espècie citada per Cadevall el 1897 de l'Obac i la Barata. Solà (1924) la cita de la Casa Gran de l'Obac, on diu que escasseja quan abans era abundant. Lapraz (1955) la cita a la Porquerissa i Maturana (1977) a la font de l'Olla, Cua Llarga (?) i Cavall Bernat. No s'ha tornat a citar.

N'hi havia fa pocs anys al castell de Castellbell (Bages).

Hypericum androsaemum L.

Present en diversos punts de la riera de Gaià arribant fins als Caus del Guitart (1505, 1406, 1407), torrent Mitger (1605) i torrent Llac Petit (1605).

Hypericum tetrapterum. Fries

Hi havia una cita de Font Quer. Localitzat aquest pericó a la riera de les Refardes (1619, 1718), a la riera de la vall d'Horta (1914, 2014) i a la riera de Gaià (1505, 1406).

Ilex aquifolium L. Boix grèvol

Vers les fonts de Rellinars (1009), riera del Dalmau (1911), Fogaroses (1713), vers el cingle dels Cavalls (1710), font de l'Ocell Viu (1307), font de la Cirera (1306), vers els Caus del Guitart (1407) i canal de la Coca (1714).

Jasione montana L.

Rodalies del torrent del Llac Petit (1605).

Jasminum fruticans L. Gessamí groc

Existeix una cita antiga d'aquesta planta de Font i Quer de l'any 1914 a la localitat de Rellinars; cita que podia semblar dubtosa, però que ha resultat certa.

Es troba present, aquesta espècie de flor groga i baies negres, a Rellinars al camí de les fonts de Rellinars (0910), rodalies de les Farreres (0910) i als marges de les rodalies del mas Sallés (0710-0711).

Jasonia saxatilis (Lam.) Guss. Te de roca

Escassa a diversos punts de l'Obac (1408, 1311, 1308) i s'enfila a roques assolellades vers les Teixoneres (1612).

Jasonia tuberosa (L.) DC. Herba estranya

Composta, del mateix gènere que el te de roca. Creix en pistes argiloses.

Serra de Galliners (Terrassa). Pista prop del turó de l'Esplugu (1312), a les Refardes (1718, 1619), vers el torrent de les Vendranes (1107), torrent del Parrac (1514) i vers els Caus de Mura (1516).

Lactuca tenerrima Pourret

Riera de Gaià (1504), riera de les Arenes (1806, 1609, 1707, 1708, 1511) i riera Seca i del Dalmau (2111, 2012, 1911).

Lactuca viminea (L.) J. et C. Presl.

Riera de Gaià (1504), riera de les Arenes (1805, 1806, 1706, 1707, 1708, 1609, 1610, 1510, 1511) i riera Seca (2111, 2011, 2012).

Lamium flexuosum Ten.

A la zona coneguda com l'Hort dels Monjos (1810), cal afegir el de la riera de les Arenes (1708), on desemboca el torrent del Rajant, abans de Can Robert, acompanyat d'*Urtica dioica* i *Bryonia cretica* ssp. *dioica*.

Ligustrum vulgare L.

Vall d'Horta (1914, 2014), Roques d'Aguilar (2111), les Refardes (1719, 1718), els Caus de Mura (1616), torrent de les Vendranes (1107), Can Torres (1908). Del Vallès la coneixia de Can Fonollet (Rubí), el bosc de Guanta i la Sauva Negra.

Linaria minor (L.) Desf.

Riera de les Arenes (1609), riera de Rellinars (1009, 1010), els Caus de Mura (1616), riera de la vall d'Horta (1914, 2014), riera de les Refardes (1619) i riera Seca vers l'obaga del Dalmau.

Lithospermum fruticosum L.

Present a les Llobatoneres a Rellinars (0811) i a Vallhonesta (0814).

Lycopus europaeus L. Malrubí d'aigua

Riera de la vall d'Horta (2014), riera de Nespres (1417).

Lysimachia ephemerum L.

Riera de les Refardes (1619, 1718), riera de Nespres (1517, 1516) i vall d'Horta (1914).

Lythrum salicaria L.

Present a la riera de les Refardes (1619, 1719), a la riera de Rellinars (1009) i a la riera de Nespres (1417, 1516).

També present a la riera de Marfà (Monistrol de Calders).

Melissa officinalis L.

Cadevall la citava del torrent de Gaià. Present a la riera de Gaià i pantà de la Xoriguera (1405, 1505) i al torrent de les Vendranes (1107, 1207).

Mentha aquatica L.

Riera de Nespres (1417) i vall d'Horta (2014).

Mercurialis tomentosa L.

Lapraz (1954) i Pont (1989) la citaven del torrent de Gaià. Allà segueix als trams pròxims a Can Font de Gaià (1504).

Molinia coerulea (L.) Moench ssp. *arundinacea* (Schrank) K. Richter

Riera de les Refardes (1619, 1718), vers la font del Roure Monjo (1207) i torrent de la font Freda (1515).

Nasturtium officinale R. Br.

Els créixens es troben al riu Ripoll (2112), els Caus de Mura (1616), riera de Nespres (1417, 1317), les fonts i riera de Rellinars (1009, 1010, 1109, 1209), torrent Llac Petit (1605) i vall d'Horta (2014).

Odontides lutea (L.) Clairv. Fonollada groga

Com molt bé cita i esmenta Àngel M. Hernández (1993) la majoria de cites d'*Odontides* a les parts altes i careneres de Sant Llorenç i l'Obac corresponen a *Odontites viscosa*, planta granulosa i de tacte enganxós.

L'*Odontites lutea*, planta no enganxosa, es pot trobar a la mateixa població de Rellinars (0909) en algun marge, en diversos punts a les rodalies de les Refardes (1619, 1718), i al camí vers els Caus de Mura (1516) i marges pista (1317), vers el torrent de Vendranes (1107, 1007) i la vall d'Horta (1914).

Odontides verna (Bellardi) Dumort. ssp. *serotina* (Dumort.) Corb. Fonollada negra

Cadevall la citava del torrent de la Xoriguera. Allà s'ha localitzat, prop del pantà de la Xoriguera (1505).

Odontides viscosa (L.) Clairv. ssp. *viscosa*

Diversos grups de l'Obac a Castellsapera (1409, 1410, 1411, 1510), diversos grups de coll de Tres Creus a la coma d'en Vila (1412, 1413), la Mata (1513), de coll de Tres Creus a l'Esplugu (1311), carena de la Roureda (1615), de la cova del Drac als Òbits (1811-1812) i carena Troncó (1507).

Onobrychis saxatilis (L.) Lam

Mura, camí puig Bauma (1416), torrent de les Vendranes (1207), serra Llarga (1308), camí Monjos (1809), riu Ripoll (2112), les Refardes (1619, 1718), vall d'Horta (1914) i vers Carlets (1109).

Onobrychis supina (Choix) DC.

Camí Monjos (1809), les Refardes (1718), torrent de les Vendranes (1207), riera de Nespres (1517) i riera Rellinars (1009).

Ophrys insectifera L. Abellera mosquera

A les poques cites ja conegudes d'aquesta espècie, cal afe-

gir uns quants peus prop de les Vendranes a Vacarisses (1107). L'acompanyen també, en el mateix indret, *Ophrys fusca*, *Ophrys scolopax* i *Ophrys catalaunica*.

Orobanchë artemisiae-campestris Vaucher ssp. *santolinae* Cadevall la citava de Can Pobla com a *O. santolinae*. Es troba, parasitant l'espèrnel·lac, a la vall d'Horta (1914), al nord del coll d'Estenalles (1613) i a la riera de les Arenes a l'altura de la Barata i torre de l'Àngel (1510).

Orobanchë caryophyllacea Sm. Cadevall la citava de l'Obac com a *O. galii* parasitant rubiàcies. Tots els exemplars trobats parasitaven *Rubia peregrina*. Plans de Can Garrigosa (1609), camí a Can Buffí (1611), riera de les Arenes a Teixoneres (1612), les Refardes (1718), la Roureda (1615), camí fonts de Rellinars (0910), camí a la Portella (1309), camí font Cirera (1406) i torrent Mitger (1605).

Orobanchë gracilis Sm. Frare de la botja Parasita quasi sempre la botja, però es troba també algun peu parasitant *Astragalus monspessulanus*, *Genista scorpius* i *Coronilla emerus*.

Serra llarga (1308), camí Estepar (1309), camí coll Estret (1510), camí a font Cirera (1406), vers les Vendranes (1107), camí ral (1310), torrent Riba (1508), camí a la Portella (1309), vers coll Prunera, Sot de la Bota i Teixoneres (1612), camí Soleia (1810), la Mata i Sot de la Calçada (1613).

Osyris alba L. Ginestó Les Teixoneres (1612, 1713), camí Emprius i Emprius (1714, 1715), la Portella (1309), les Refardes (1619, 1718), torrent de les Vendranes (1107), riera de Nespres (1417), vall d'Horta (1814) i pista vers torrent font Freda (1516).

Phlomys lychnitis L. Vers torrent de la Riba (1508), serra Llarga, Daina i Pi Bonic (1408), camí Estepar (1309), vers Casa de l'Obac (1308), a Rellinars vers el Sallés (0711).

Phyllitis scolopendrium (L.) Newm. Falguera ja coneguda de la font Freda (1513, 1514). A les esclètxes del Papiol (Baix Llobregat) n'hi havia una petita mata l'any 1990 (hi estava citada per Llenas i Font Quer).

Pistacia terebinthus L. Noguerola Vers cova Ànimes (1810), de l'Obac a Calsina i Paller de Tot l'Any (1309, 1310), carena Fosca (1312), vers turó Esplugu (1212), vers Mura (DG 1317), vers puig Bauma (1316), camí pujol Mata (1612, 1515, 1514) i riera de Nespres (1417).

Polygonum persicaria L. Herba presseguera Riera de la vall d'Horta (1914, 2014), riera de les Refardes (1619, 1718), riera de Nespres (1417, 1118, 1218) i riera de Rellinars (0910, 1010, 1009).

Polystichum aculeatum (L.) Roth Pertanyen a aquesta espècie exemplars de la canal de la Coca (1714), al nord dels Cortins, i algun peu al nord del Montcau. També una mata a l'obaga del Dalmau (2012).

Polystichum setiferum (Forsk.) Woytnar. Falguera d'ave-llanosa

Gran falguera coneguda de l'àrea de Santa Agnès i de la canal de la font Freda, de l'àrea de la font de la Cirera i el Guitart. Vista una mata a la riera del Dalmau (2012).

També vers les Fogaroses (1713), un peu al torrent Mitger (1605) al vessant sud de les Pedritxes a Terrassa i a la riera de les Arenes (1707), en un petit avenc a l'altura de les Pedritxes, dos peus semblen pertànyer a aquesta espècie.

Populus tremula L. Present al Sot de la Calçada (1713) i al torrent de Collet Estret (1510) on hi ha un arbre força gran. Un peu petit a la riera de les Arenes (1609), a tocar del pont de la torre de l'Àngel.

Prunella laciniata L. Can Candi (1706), rodalies de les Refardes (1619), vers els Caus de Mura (1516, 1517), pista vers torrent font Freda (1516), vers torrent de Vendranes (1107) i vall d'Horta (2013).

Prunella vulgaris L. Espècie que demana ambients humits, creix sovint a la lle-ra dels torrents. Prop font Tartana (1907), vers les Teixoneres (1612), riera de les Arenes (1512), riera prop de Refardes (1619, 1718), Mura vers torrent font Freda i vers font Rector (1516, 1517), font Llimac (1407), fonts de Rellinars (1009, 1010), vers font Conill (1109, 1209), vers les Ferreres (0910), torrent de Vendranes (1207), font Cirera (1306), riera Gaià (1503, 1504, 1505, 1406), torrent Mitger (1605) i riera Seca (2011, 2012).

Pteridium aquilinum (L.) Kuhn Sot de la Calçada (1713), Sot de la Bota (1612), els Caus de Mura (1616), font Cirera (1306), Can Roure (1706), torrent Llac Petit (1605), el Girabau (1908), riera de Gaià aigües amunt del Guitart (1406).

Pulicaria dysenterica (L.) Bernh. Riera al nord de les Refardes (1619, 1718), riera de Nespres (1516, 1517, 1417, 1218, 1317), els Caus de Mura (1616), riera de Rellinars (1009, 1010, 1109) i vall d'Horta (2014).

Quercus coccifera L. Garric Can Candi abundant (1706), puig Codina (1509), vers coll Grua (1919), el Muronell (2009), els Emprius (1715), Roques d'Aguilar (2211), vers l'Obac (1309), vers la Torrota (1409), les Farreres (0910), vers la Boada (1110), serra Llarga, Daina i Pi Bonic (1408) i entre Refardes i les Solanes (1718).

Quercus suber L. Alzina surera A alguna cita ja existent, algun peu prop de la font de la Teula a Can Font de Gaià (1404), cal afegir un grup d'entre 18 a 20 exemplars al nord de Can Guitart (1406) i un gros exemplar a les Farreres (0910).

Reseda lutea L. Gandalla Riera de Gaià (1504, 1406), vall d'Horta (1914), riera de les Arenes (1609, 1707), torrent Vendranes i pista (1107), pista vers Caus de Mura (1516, 1616), riera de Rellinars (0910, 1009, 1010, 1109), pista vers Refardes (1619) i riera Seca i Dalmau (2111, 2012).

Rhamnus saxatilis Jacq. ssp. *saxatilis* var. *corbariensis* Timb. Espina cervina de fulla petita
Petit arbust de la família de l'aladern, de fulla caduca a l'hivern, propi de l'àrea de les rouredes seques. Present amb uns pocs peus a la zona de les Refardes, terme de Mura (1619, 1718).

Salix alba L. ssp. *alba*

Embassament de la Vall (1715), riera de Nespres (1317, 1218), riera de Gaià (1505, 1406), vers els Caus del Guitart (1407), torrent de Vendranes (1207), riera de les Arenes (1511), torrent Parrac (1514), Mura vers font Rector (1516), riera Rellinars (1009, 1109) i torrent Mitger i torrent llac Petit (1605).

Salix cinerea L. ssp. *oleifolia* (Sm.) Macreight. Gatell
Font Soleia (1810), riu Ripoll (2111), riera de les Refardes (1619), riera de Nespres (1517, 1317, 1118), torrent de font Freda (1514), riera de les Arenes vers torre de l'Àngel (1609), coll Prunera i Sot de la Bota (1512, 1612), vers Cantarelles (1511), embassament Vall (1715), vers font Rector i els Caus de Mura (1516, 1616), riera Gaià a font Llimac (1407), vers la riera de Rellinars (0910, 1009, 1010, 1109), torrent font Conill (1209), font Cirera (1306) torrent de Vendranes (1107), llac Petit i torrent Mitger (1605), riera vall d'Horta (1914, 2014), riera Seca (2011) i riu Ripoll (2111).

Salix elaeagnos Scop. ssp. *angustifolia*. Sarga
Vall d'Horta (1914), torrent de la Vall (1616), vers les Refardes (1619, 1718), riera de Talamanca (1521), riera de Nespres (1516, 1317), torrent font Freda (1516, 1515), Sot de l'Infern (1214), riera Gaià vers Guitard (1405-1406), riera de Rellinars (0910, 1009, 1010, 1109), riera de les Arenes vers torre de l'Àngel (1609), torrent de Vendranes (1107) i riera Seca (2111).

Salvia pratensis L.

També Font Quer havia citat aquesta sàlvia de Mura, on s'ha localitzat molt escassa Mura amunt (1516) i vers les Refardes (1619).

Sambucus nigra L. Saüc

Font del Saüc (1810), torrent Mitger (1605), riera de Nespres a la font de l'Era (1517) i a la font de la Noguera (1417), vall d'Horta (1814, 1914), revolts de la Barata (1510) i a Rellinars vers el Molí (0910).

Samolus valerandi L.

Pròpia de fonts i degotalls. Solà (1924) la citava de la font de la Portella (1309), on encara continua. Fonts de Rellinars (1010), fonts dels Òbits (1712), font d'Estenalles (1614), font del Llimac (1407), font Cirera (1306), riera de Refardes i pantà (1619, 1718), torrent Conill (209), torrent llac Petit (1605), font Cirera (1306), font Teula (1404), riera de Nespres (1417), font Roure Monjo (1207) i riera vall d'Horta (1914, 2014).

Saponaria officinalis L.

Can Roure (1706) i a riera de les Arenes abundant des de Terrassa fins a l'altura de l'alzina del Sallari (1804, 1805, 1806, 1706, 1707, 1708, 1609, 1510, 1511).

Saxifraga corbariensis L.

La Mola (1810), Morral d'en Bens (1612), Fogaroses (1813), Cortins (1614), font d'Estenalles (1614) i carena Tanca (1312).

Scorzonera laciniata L.

Camp vers les Refardes (1718).

Scrophularia auriculata L. ssp. *pseudoauriculata*

Espècie de llocs amarats d'aigua, fonts i rierols. Planta robusta. Solà (1924) la citava com a *Scrophularia aquatica* sense precisar localitats. Present a la riera de les Refardes (1718, 1619), i a les fonts de Rellinars (1010) i de Carlets (1009), a la vall d'Horta (2014), a la riera de Nespres (1417, 1218) i nord de la riera de les Arenes (1512), els Caus de Mura (1616) i vers la font del Rector (1516).

Scrophularia canina L. ssp. *canina*

Riera de Gaià al tram inferior (1503, 1504), riera de les Arenes des de Terrassa fins més amunt de la Barata (1804, 1806, 1706, 1707, 1708, 1609, 1610, 1510) i a riera Seca (2011) vist un sol peu.

Schoenus nigricans L. Negrellut

Riera de les Refardes (1619, 1718), riera de Nespres (1517), riera de Rellinars (0910, 1009, 1109), torrent font Conill (1109), torrent Vendranes (1107) i torrent font Freda (1515).

Senecio erucifolius L.

Pista vers torrent font Freda (1516).

Senecio viscosus L.

Espècie citada de l'Obac, però donada com a dubtosa.

Localitzada a la riera de les Arenes, diversos grups i peus des de Terrassa fins prop de la torre de l'Àngel (1805, 1806, 1706, 1707, 1708).

Silene italica (L.) Pers. ssp. *nemoralis* (W. et K.) Nyman
Vall d'Horta, escassa (1914, 2014) i pista a Refardes (1619).

Sonchus maritimus L. ssp. *aquatilis* (Pourr.) Nyman

Font Quer (1914) la citava a Rellinars.

Present vers les fonts de Rellinars (1010), de Carlets (1009) i de font de Conill (1209). A la riera d'Estenalles vers font Rector (1516), al torrent de Vendranes (1207) i a la riera de les Refardes (1718).

Sorbus torminalis (L.) Crantz

Vers Cantarelles (1511), torrent Collet Estret (1510), torrent Escaiola (1609), de la Mata a coma Vila (1513), vers coll Prunera (1611), vers Roques d'Aguilar (2211), els Caus del Guitard (1407), torrent Escaiola (1609), vers el camí de Mura (1413) i vers el torrent de Vendranes (1107).

Tanacetum vulgare L. Tanarida

Uns quants peus vora la carretera prop de la Barata (1610).

Taxus baccata L.

Solà (1936) esmentava el teix a la Mata i l'Obac, aquest últim «que arriba a mil·lenari i que dona nom a la serra del Teix». Miralles (1985) cita a la serra del Teix tres exem-

plars, un dels quals el millenari. Faura i Ubach (1993) escriu quelcom sorprenent: «L'exemplar més famós d'arbres era el cèlebre teix millenari que donà nom a una obaga de les Vendranes, tocant al terme de l'Obac, que fa poc tallà un boscatier irresponsable de Terrassa». El cert és que el teix millenari segueix en el seu lloc, tot i que una mica tocat. Potser el dit boscatier va tallar un altre teix de la zona. En referència al teix o teixos de la Mata, se'n coneixia un exemplar sota la font Freda, d'uns quatre metres d'altura. La nevada de l'hivern 85-86 el va trencar i va morir.

Teucrium pyrenaicum L. Angelina

També hi havia dues cites de Font i Quer l'any 1914 a Mura i Rellinars d'aquesta petita labiada terrenejant i de flor blanca. Maturana (1977) la cita vers la carena de les Ànimes al Mugronet, cita que caldria verificar.

Localitzada aquesta espècie Mura amunt (1516) molt escassa i a la zona de les Refardes (1619, 1718) ja més abundant.

Teucrium scorodonia L.

Can Roure i vers la Moleta (1706, 1606), torrent Ilac Petit i torrent Mitger (1605), font Cirera (1306), camí de l'Estepar i camí Pou Glaç (1309, 1409), torrent collet Estret i Cantarelles (1510), Sot de la Bota (1612) i font Llimac (1407).

Thalictrum minus L.

Sobre la font del Saüc i la Mola (1810), dalt Cortins (1614), darrere Montcau (1714), puig Bo (1414), alts de la Pepa (1308), carena Fosca (1312), els Caus de Mura (1616) i font de la Noguera (1417) i vers les fonts de Rellinars (1010) i torrent del Parrac (1514), riera Seca (2011, 2012) i riera Dalmau (2012).

Thalictrum tuberosum L.

Torrent font Conill (1109), en bosc esclarissat.

Thapsia villosa L.

Carena Teixoneres i Cellerot (1712, 1713), Cortins (1614), vers Can Bufí (1611), camí ral (1310), camí font Cirera (1306, 1406), torrent Mitger (1605), Castellsapera (1411), a la Moleta i Pedritxes (1606), vers el llac Petit (1605), vers camí Era Enrics (1313) i de Can Guitart als Caus (1406).

Thesium humifusum DC. ssp. *divaricatum* (Jan. ex Mert. et Koch) Bonnier

Pista vers les Vendranes (1107), escàs.

Thymelaea hirsuta (L.) Endl. Bufalaga hirsuta

Espècie pròpia del litoral o de llocs molt àrids.

Una mata gran d'aquesta espècie penja de fa anys d'un marge de la carretera de Rellinars a la sortida de Terrassa (1504).

Thymelaea pubescens (L.) Meissner. Bufalaga pubescent

Vet aquí una altra planta citada per Font i Quer a Rellinars, cap al coll de Daví. Localitzats uns pocs peus vers el torrent de la font del Conill (1109).

Thymelaea tinctoria (Pourret) Endl.

Vallhonesta (0714, 0814), les Ferreres i camí a fonts de Rellinars (0910) i el Planet de Rellinars (0709).

Tilia plathyphyllos Scop.

Sot de l'Infern (1214), Sot de la Calçada (1713). Maturana (1977) quan els cita del torrent de la font Freda diu que «están alineados». Possiblement es refereixi a algun exemplar del costat del camí.

Tordylium maximum L.

Sota el coll d'Estenalles vers la Calçada (1613), riera de les Arenes vers turó coll Prunera (1512) i Mura (1417).

Tragopogon dubius Scop

Pista de les Refardes (1619), vers coll d'Estenalles (1613) i vall d'Horta (1914). Cal pensar que és l'espècie més comuna d'aquest gènere. Localitzada fa temps l'espècie de lígules marrons també a les Refardes i la vall d'Horta, però sense identificar.

Tussilago farfara L.

Riera de Gaià cap al sud (1503), vers el pantà de la Xoriguera (1505), de Can Guitart als Caus (1406), a les Refardes, sota el pont de la carretera (1619), a Cantarelles i marge de la carretera (1511) i peus de carretera entre coll d'Estenalles i font d'Estenalles (1614).

Typha angustifolia L. Boga de fulla estreta

Riera de les Refardes (1619), riera de Rellinars (1109), torrent d'Estenalles vers font Rector (1516), torrent Roure Parrac (1514) i torrent de la font Freda (1515).

Typha latifolia L. Boga de fulla ampla

Riera de Rellinars (1109, 1009), vall d'Horta (2014), riera de Refardes (1619), torrent Roure Parrac (1514) i riera de Nespres (1417, 1218, 1118).

Umbilicus pendulinus DC.

Citada i estesa per tota la zona silicícola de les Pedritxes i Gaià. Uns quants peus al voltant l'església de Mura (1517).

Verbascum lychnitis L.

Sot de la Calçada (1713).

Verbascum sinuatum L.

Riera de Gaià (1504), riera de les Arenes de Terrassa fins més amunt del Gabi (1804, 1806, 1610), pista vers Caus de Mura (1516), riera Seca (2111) i la casa vella de l'Obac (1309).

Veronica anagallis-aquatica L.

Riera de Nespres (1317, 1118), fonts i riera de Rellinars (0910, 1010, 1109), torrent llac Petit (1605), torrent d'Estenalles vers font Rector i els Caus de Mura (1516, 1616) i riera vall d'Horta (1914, 2014).

Veronica beccabunga L.

Font Quer (1914) la citava de Mura. Localitzada a bassals aigües avall dels Caus de Mura (1616).

Viburnum lantana L.

Dels Emprius a masia Vall (1616, 1717), les Refardes (1619, 1718), la Roureda (1615) i vers els Caus de Mura (1616).

Vincetoxicum nigrum L. Moench

Citada per Bolòs (1950) de l'obaga d'Estenalles, on s'ha

trobat a les cunetes de la carretera (1613). Present també a la pista i riera de les Refardes (1619, 1718) i vers el torrent del Parrac (1514) (vista amb altres membres de la secció de ciències naturals), i a la riera del Dalmau (1911).

Viola sylvestris Lamk.

Sot de la Bota i Teixoneres (1612), Sot de la Calçada (1713), la Barata i torrent Collet Estret (1510), d'alzina Sallari a coll Boix (1412), la Riba (1608), collet Estret (1410), del Guitard als Caus (1406), camí Portella (1309), la Roureda (605), font de Traginers (1412), vers el pantà de la Xoriguera (1505), vers torrent de Vendranes (1107), vers els Caus de Mura (1616) i riera Dalmau (1911).

Viola wilkommii R. de Roemer

Torrent font de Conill (1109, 1209), la Roureda (1615), les Refardes (1718), torrent de les Vendranes (1107), torrent de la font Freda i als Caus de Mura (1516) i vall d'Horta (2013).

Xanthium spinosum L. Espina-xoca

Riera de Gaià (1504), sota les fonts de Rellinars (1010) i riera de les Arenes abans de torre l'Àngel (1708).

Xanthium strumarium L.

Riera de les Arenes des de Terrassa fins al pas de Can Marcet a Matadepera (1804, 1805, 1806, 1706, 1707, 1708).

Notes faunístiques

Argiope lobata

Artròpode de la família dels araneïds, de típica teranyina i abdomen lobulat, que s'ha observat a les rodalies del Mas Sallés de Rellinars.

Argiope trifasciata

Observada aquesta espècie a l'àrea entre Calafat i el Pere lló, a la costa tarragonina, fent teranyines a les mates baixes, al costat també d'*Argiope bruennichi*.

Coccothraustes coccothraustes. Durbec

Fringíllid de bec robust que apareix regularment els hiverns, sobretot quan han fructificat els lledoners, a les rodalies del mas Sallés de Rellinars.

Caprimulgus europaeus. Enganyapastors

Ocell de costums crepusculars, detectat al capvespre i a la matinada en diversos punts de la carretera de Terrassa a l'Obac i a Rellinars, aixecant el vol just davant dels vehicles o de persones en hores crepusculars.

Detectat també al voltant de Rellinars pel seu típic cant, així com diversos exemplars volant sobre els fanals rogens del poble els capvespres d'estiu.

Caprimulgus ruficollis. Siboc

Si bé habitualment a la zona de Rellinars se sent cantar l'enganyapastors, a la primavera de l'any 2000 s'ha sentit un llarg i sostingut cant de siboc a les rodalies de Rellinars. De moment, caldrà considerar aquesta espècie com a visitant ocasional.

Rallus aquaticus. Rascló

Aquest petit i escorredís ocell s'ha detectat el desembre del 2000 a la zona mitjana de la riera de Rellinars, on cal considerar-lo visitant ocasional.

També en aquesta àrea s'ha comprovat la cria de *Gallinula chloropus*.

També *Anas platyrhynchos* hi apareix a la primavera i l'estiu, tot i que no hi cria, cal suposar, a causa de la falta de tranquil·litat. També hi apareix en vol *Ardea cinerea*, un exemplar del qual fou mort d'un tret en temporada de caça.

Cal recordar que aigües avall aquesta riera desemboca al riu Llobregat, just al meandre de Castellbell.

Coturnix coturnix. Guatlla

A mitjan juny de 1988 cantava, sembla que més d'un exemplar, a la zona cremada l'any 1986 a la serra de l'Obac, tot i que no es pot assegurar que hi criés. També a principi de juliol del mateix any hi havia algun exemplar d'*Anthus campestris* (trobat) a la mateixa zona. (Vegeu altres dades a COMELLAS, III *Trobada d'Estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac*, 1997.)

Bibliografia

CADEVALL, J. (1897). *Flora del Vallès*. Real Acad. de Ciènc. Barcelona.

FAURA I UBACH, Josep M. (1993). *Història de la serra de l'Obac*. Barcelona: L'Avenç SL.

HERNÁNDEZ, A.M. (1993). *Estudi florístic de Sant Llorenç del Munt i l'Obac*. Barcelona.

MATURANA, C. (1977). Tesis doctoral no publicada sobre flora de Sant Llorenç del Munt.

MIRALLES, J. (1985). «Notes naturalístiques». *El medi natural del Vallès. I Col·loqui de Naturalistes Vallesans*. Sabadell.

SOLÀ, Joan (1924). «Una nova toia de l'Obac». *Butlletí Centre Excursionista de Terrassa*.

SOLÀ, Joan (1935). *Guia monogràfica de Sant Llorenç del Munt*. Centre Excursionista de Terrassa.